

LOKALNI PRORAČUN GRADA SPLITA I POTICANJE PODUZETNIŠTVA NA LOKALNOJ RAZINI

Grčić, Igor

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:313779>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**LOKALNI PRORAČUN GRADA SPLITA I
POTICANJE PODUZETNIŠTVA NA LOKALNOJ
RAZINI**

Mentor:
Prof.dr.sc. Dejan Kružić

Student:
Igor Grčić

Split, kolovoz, 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD	
1.1. Definicija problema	3
1.2. Cilj rada	3
1.3. Metode rada	4
1.4. Struktura rada	4
2. RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA U HRVATSKOJ I GRADU SPLITU	5
2.1. Definiranje pojma malog gospodarstva	5
2.2. Malo gospodarstvo u RH	7
2.3. Malo gospodarstvo u Gradu Splitu	10
3. LOKALNI PRORAČUN GRADA SPLITA	15
3.1. Prihodi i primici u proračunu Grada Splita	18
3.2. Rashodi i izdaci u proračunu Grada Splita	19
3.3. Analiza proračuna Grada Splita u razdoblju 2009-2016.	20
4. POTICAJNE MJERE I POTPORNIA INFRASTRUKTURA ZA RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA	23
4.1. Programi poticanja poduzetništva	26
4.2. Poticajne mjere za malo gospodarstvo na lokalnoj i regionalnoj razini..	28
4.3. Potporne institucije, te programi i mjere za poticanje poduzetništva u Gradu Splitu	30
5. ZAKLJUČAK	34

LITERATURA

1. UVOD

1.1. Definicija problema

Proračun lokalnih jedinica je akt koji procjenjuje prihode i primitke i utvrđuje rashode i izdatke jedinice lokalne samouprave za jednu godinu, u skladu sa zakonom, a usvaja ga predstavničko tijelo lokalne zajednice.

Lokalni su proračuni značajni i od velike važnosti za svaku jedinicu lokalne samouprave jer svojim različitim mjerama osiguravaju vlastiti brži razvoj gdje je potreban sinergijski učinak svih dionika vlasti sa građanima te poduzetnicima. U toj sinergijskoj povezanosti lokalnog proračuna s poduzetništvom kriju se obostrane veze i utjecaji. S jedne strane, snaga lokalnog gospodarstva u velikoj mjeri određuje veličinu i strukturu proračunskih prihoda, dok s druge strane, određeni programi i mjere planirane u okviru proračunske politike i proračunskih rashoda jedinica lokalne samouprave mogu značajno doprinosti razvoju lokalnog gospodarstva. Ta neraskidiva veza bit će predmetom istraživanju u ovom radu, a na primjeru Grada Splita.

U tom kontekstu, istražiti će se u kojoj mjeri Grad Split potiče razvoj gospodarstva, osobito malog gospodarstva. Pri tome se polazi od pretpostavke da su subjekti malog gospodarstva istinski pokretači gospodarskog napretka i čvrsto uporište ekonomskog rasta, kako u Republici Hrvatskoj tako i u Gradu Splitu. Uloga malog gospodarstva je neupitna, kako u stvaranju novih radnih mjesta i podizanju životnog standarda, tako i u smanjenju regionalnih razlika i povećanju konkurentnosti nacionalnog gospodarstva.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je analizirati stanje i dinamiku gospodarstva u Gradu Splitu, s posebnim naglaskom na malo gospodarstvo i u komparaciji sa zastupljenošću malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Nadalje, cilj je analizirati ključne stavke na prihodnoj i rashodnoj strani proračuna Grada Splita, te istražiti povezanost proračuna s gospodarskim kretanjima u Gradu. Ova analiza će biti dvosmjerna. U jednom smjeru analizirat će se utjecaj snage gospodarstva Grada na prihodnu stranu proračuna. U drugom smjeru analizirat će se proračunska politika Grada Splita u odnosu na poticanje poduzetništva, s naglaskom na malo poduzetništvo. Cilj je doći do procjene u kojoj mjeri se na razini Grada Splita primjenjuju uobičajeni programi i mjere poticanja poduzetništva na lokalnoj razini.

1.3. Metode rada

Metodologija istraživanja bazirana je na pregledavanju i analiziranju prikupljene stručne i znanstvene literature kao što su knjige, članci, studije, monografije i slični dokumenti. S druge strane, analizirana su različita statistička izvješća i mnogobrojni izvori s interneta, uključujući i analizu duljih serija podataka za proračun Grada Splita kako bi se uočili odgovarajući trendovi u kretanju prihoda i rashoda, te pojedinih stavki relevantnih za ovaj rad. Prilikom obrade i analize teorijskog i empirijskog istraživanja korištene su znanstvene metode analize, sinteze, komparacije i deskripcije.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji od pet cjelina. U prvom, uvodnom dijelu rada obrazložen je problem istraživanja, ciljevi rada i primijenjena metodologija istraživanja.

U drugom dijelu rada naglasak je dan na stanje i dinamiku razvoja poduzetništva u Hrvatskoj i Gradu Splitu s posebnim naglaskom na malo gospodarstvo. Prikazani su podaci o broju poduzetnika, broju zaposlenih, te ostvarenim prihodima, dobiti i drugim pokazateljima njihovog poslovanja.

U trećem dijelu rada predstavljena je struktura lokalnih proračuna, kako na strani prihoda i primitaka tako i na strani rashoda i izdataka. Analizirana je struktura proračuna Grada Splita. Izvršena je usporedba sa strukturom proračunskih izdataka ostalih gradova u Hrvatskoj. Također, analiziran je utjecaj gospodarske krize u zadnjih 6-7 godina na proračunske prihode i nova ulaganja. Ukazano je na dvostruku povezanost gospodarstva i proračuna.

U četvrtom dijelu rada identificirani su razlozi zašto je nužno poticati poduzetništvo, s obzirom na realna ograničenja i zapreke razvoju poduzetništva u Hrvatskoj i Gradu Splitu. Prikazana su temeljna područja poticanja poduzetništva, s posebnim naglaskom na institucije za potporu poduzetnicima, te razvoj poduzetničke infrastrukture. Ukazano je na relativno skromna proračunska izdvajanja, pa samim tim i učinke na razvoj poduzetništva u Gradu Splitu.

2. RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA U HRVATSKOJ I GRADU SPLITU

2.1. Definiranje pojma malog gospodarstva

Postoje različite definicije malog gospodarstva, ni jedna definicija nije pogrešna, a zajedničko im je da su subjekti malog gospodarstva pravne i fizičke osobe odnosno obrtnici, trgovačka društva i ostali koji samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti. Mali gospodarstvenici su bez obzira na riječ "mali" veoma značajni u stvaranju DBP-a i finacijskim rezultatima, a u razvijenim zemljama Europske unije su jedan od glavnih ako ne i glavni razlog smanjenog broja nezaposlenih i pokretač razvoja cjelokupnog gospodarstva. U Hrvatskoj posljednjih nekoliko godina dolazi do ekspanzije malog gospodarstva što je vidljivo iz povećanog broja gospodarskih subjekata i finacijskih rezultata.

Prema *Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva*¹, sektor malog gospodarstva čine fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti odnosno dohotka na tržištu. Zakonom je prihvaćena definicija malog gospodarstva koja je usklađena s preporukama i definicijom Europske unije, te su također utvrđeni ciljevi i mjere za razvoj malog gospodarstva. Osim statusnih propisa i posebnog zakona, na poslovanje malog gospodarstva značajno utječu i brojni drugi propisi od kojih je potrebno istaknuti porezne propise, propise o radnom zakonodavstvu te zakone o specifičnim poticajnim mjerama vezanim za malo gospodarstvo (ulaganja, posebnu državnu skrb i dr.)

U smislu spomenutog Zakona **malo gospodarstvo** čine subjekti u poduzetništvu i obrtu koji:

- prosječno godišnje zapošljavaju manje od 250 radnika,
- su neovisni u poslovanju (što znači da druge fizičke ili pravne osobe pojedinačno ili zajednički nisu vlasnici više od 25% udjela u vlasništvu ili pravu odlučivanja u subjektu malog gospodarstva),
- ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 EUR, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 43.000.000,00 EUR.

¹ *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*, pročišćeni tekst zakona, NN [29/02](#), [63/07](#), [53/12](#), [56/13](#), [121/16](#) na snazi od 31.12.2016., <https://www.zakon.hr/z/527/> Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva

U okviru malog gospodarstva definirani su subjekti **mikro, malog i srednjeg poduzetništva**. Oni se prema veličini razlikuju na temelju sljedećih karakteristika:

Mikro subjekti malog gospodarstva (fizičke i pravne osobe):

- imaju zaposleno manje od 10 radnika (godišnji prosjek).
- ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura.

Mali subjekti malog gospodarstva (fizičke i pravne osobe):

- imaju zaposleno manje od 50 radnika (godišnji prosjek)
- ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura

Srednji subjekti malog gospodarstva (fizičke i pravne osobe):

- imaju zaposleno manje od 250 radnika (godišnji prosjek)
- ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 43.000.000,00 eura.

Tablica 1. Kriteriji za definiranje subjekata malog gospodarstva (MSP)

Kategorija poduzeća	Broj zaposlenih	Godišnji promet	Godišnja bilanca
Mikro	<10	≤ 2 milijuna €	≤ 2 milijuna €
Malo	<50	≤ 10 milijuna €	≤ 10 milijuna €
Srednje	<250	≤ 50 milijuna €	≤ 43 milijuna €

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, <http://web.hgk.hr/>.

Subjekti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj pojavljuju se u **različitim pravnim oblicima**, kao što su:

- obrt,
- trgovačko društvo,
- zadruka,
- obiteljsko-poljoprivredna gospodarstva,
- ostali oblici organiziranja privatne poduzetničke aktivnosti (slobodna zanimanja).

2.2. Malo gospodarstvo u RH²

Mala i srednja poduzeća okosnica su svakog gospodarstva, a njihov značaj posebno se prepoznaje kroz udio u zaposlenosti, ukupno ostvarenom prihodu i izvozu.

U Hrvatskoj u **2015. godini** poslovalo je 106.221 mikro, malih i srednjih poduzeća (99,7% ukupno registriranih poduzeća), koja ostvaruju udio od 54% u ukupnom prihodu, 69,2% u zaposlenosti i 50,3% u izvozu Hrvatske i po sva ova tri ključna kriterija u 2015. godini jačaju svoj udio i utjecaj na gospodarstvo Hrvatske u odnosu na prethodne godine. Prema dostupnim podacima, u **2016. godini** taj broj je i dalje rastao na 114.364 poduzeća.

Iz tablice 2. je vidljivo da je broj poduzeća u setoru malih i srednjih porastao za više od 15.000, a u tom segment posebno je rastao broj malih poduzeća sa 89.539 u 2011. na čak 105.029 u 2015. godini. U istom vremenu broj srednjih i velikih poduzeća se smanjio.

Tablica 2. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2011. do 2015.

	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
Sektor malih i srednjih poduzeća	90.831	99,6	96.906	99,6	100.841	99,7	104.116	99,7	106.221	99,7
Mala poduzeća	89.539		95.597		99.573		102.895		105.029	
Srednja poduzeća	1.292		1.309		1.268		1.221		1.192	
Velika poduzeća	359	0,4	348	0,4	350	0,3	354	0,3	348	0,3
Ukupno	91.190	100	97.254	100	101.191	100	104.470	100	106.569	100

Izvor: Gospodarska kretanja 3/4, 2016, Hrvatska gospodarska komora, 2016. str. 78.

Mala i srednja poduzeća **zapošljavali su** više od dvije trećine (69,2%) svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Hrvatskoj u 2015. godini. Slično je npr. i sa zemljama EU gdje je taj udjel u prosjeku 67%.

Broj zaposlenih u malim poduzećima raste. Tako je u 2015. godini porastao je u odnosu na 2014. godinu za 2,5%, u srednjim poduzećima za 1,4%, dok je u istom razdoblju u velikim poduzećima zabilježen pad broja zaposlenih za 1,6% (tablica 3).

² CEPOR: Small and Medium Enterprises Report Croatia – 2016. Zagreb, 2017.

Tablica 3. Broj zaposlenih, ukupni prihodi i izvoz poduzeća prema veličini u 2014. i 2015.

Ekonomski kriterij valorizacije sektora	Veličina poduzeća					
	Mala		Srednja		Velika	
	2014.	2015.	2014.	2015.	2014.	2015.
Broj zaposlenih	422.238	432.934	145.246	147.250	262.632	258.400
Zaposlenost (udio)	50,9%	51,6%	17,5%	17,6%	31,6%	30,8%
Ukupan prihod (mil. kn)	215.807	226.110	112.320	119.100	290.663	294.438
Ukupan prihod (udio)	34,9%	35,4%	18,1%	18,6%	47%	46%
Izvoz (000 kn)	24.780.905	26.446.403	27.858.437	31.526.196	53.450.269	57.341.701
Izvoz (udio)	25,2%	23%	23,3%	27,3%	51,5%	49,7%

Izvor: Analiza financijskih rezultata poduzetnika RH u 2014. godini, FINA, 2015., str. 21. i 22.

U 2015. godini udio malih i srednjih poduzeća u **ukupnom prihodu** iznosio je 54%, što je neznatno povećanje (1%) u odnosu na 2014. godinu.

U ukupno **ostvarenom izvozu** hrvatskih poduzeća u 2015. godini, mala i srednja poduzeća sudjeluju s udjelom od 50,3%, čime su neznatno pretekla velika poduzeća, koja su s udjelom od 49,7% u 2015. godini po prvi puta ostvarila manje od polovine ukupnog izvoza.

No, ono što je posebno važno istaknuti jeste **trend poboljšanja financijskih rezultata** malog gospodarstva u ovom razdoblju. Tako su mala poduzeća u 2015. godini povećala neto-dobit za trećinu, a srednja su iz minusa od 3 milijarde kuna u 2014. došli do neto dobiti od 3,5 milijarde kn u 2015. Velika poduzeća ostvarila su neto dobit na razini 2014. godine, a ukupna neto dobit poslovnog sektora povećana je čak za 75%

Važan segment malog gospodarstva je i obrtništvo³. U 2015. godini u Hrvatskoj je bilo aktivno 76.222 obrta, što predstavlja 33% registriranih gospodarskih subjekata. No taj je broj već nekoliko godina u padu.

Aktivni obrti su krajem 2015. godine zapošljavali 175.942 osobe (uključujući vlasnike/ortake obrta i njihove djelatnike), odnosno 13,5% ukupno zaposlenih u pravnim osobama u Hrvatskoj, ali je broj zaposlenih u obrtima za 11% manji od stanja u 2011.

³ Statistički pregled: OBRITNIŠTVO U BROJKAMA XII/2016, Hrvatska obrtnička komora, 2017.

Tablica 4. Broj aktivnih obrta i zaposlenih u njima u razdoblju 2011-2015⁴.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj aktivnih obrta	86.424	83.714	80.407	78.070	76.222
<i>Udio u aktivnim poduzećima</i>	44,2%	41,8%	38,3%	35,5%	33%
Broj zaposlenih u obrtima	197.680	188.871	181.503	176.973	175.942
<i>Udio zaposlenih u obrtima u ukupno zaposlenima</i>	14,5%	14,1%	13,7%	13,6%	13,5%

Izvor: Statistički pregled: Obrtništvo u brojkama III/2016, Hrvatska obrtnička komora, 2016.

U 2016. se broj obrta nastavio smanjivati i pao je na 75.861. Broj zaposlenih uključivo i vlasnike obrta bio je 176.022.

U Hrvatskoj su krajem 2015. godine poslovale i 1.302 **zadruga**, s ukupno 21.462 zadrugara i 2.744 zaposlenih i ostvarile godišnji prihod od 1,59 milijardi kuna. U 2015. godini osnovano je 47 novih zadruga s 1.929 zadrugara i 14 zaposlenih. U usporedbi s 2014. godinom zadruga u Hrvatskoj su u 2015. godini zabilježile lagani rast broja zadruga od 4,4% i broja zadrugara od 6,3%.

Tablica 5. Zadruga, zadrugari i zaposleni u zadrugama u razdoblju od 2011-2015.⁵

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj zadruga	2.060	1.069	1.169	1.247	1.302
Broj zadrugara	28.866	18.767	19.485	20.192	21.462
Prosječan broj zadrugara u zadruzi	14,0	17,5	16,7	16,2	16,5
Broj zaposlenih	4.246	2.680	2.734	2.716	2.744
Prosječan broj zaposlenih u zadruzi	2	2,5	2,3	2,2	2,1
Prihodi (mlrd. kn)	2,19	1,90	1,69	1,60	1,59

Izvor: Hrvatski centar za zadružno poduzetništvo, 2016.

Cijeli je niz prednosti subjekata malog gospodarstva u odnosu na velika. Te prednosti se ponajprije ogledaju u prilagodljivosti na tržišne promjene i izravnosti kontakta malih poduzetnika sa zaposlenicima. Promatrano sa stajališta veličine ulaganja i rezultata poslovanja, male tvrtke su učinkovitije od velikih jer ostvaruju bolje financijske rezultate po zaposlenome ili pak po jedinici uloženog kapitala. Ipak, postoje i loše strane malog poduzetništva kao što su: veća mogućnost propasti, nedostatnost informacija, nedostatak kapitala i ekonomije obujma te nemogućnost natjecanja s velikim igračima na tržištu.

⁴ CEPOR: Small and Medium Enterprises Report Croatia – 2016. Zagreb, 2017., str. 22.

⁵ CEPOR: Small and Medium Enterprises Report Croatia – 2016. Zagreb, 2017., str. 23.

2.3. Malo gospodarstvo u Gradu Splitu

Grad Split drugi je grad po veličini u Hrvatskoj i najveći hrvatski grad na obali Jadranskog mora. Sjedište je prostorno najveće županije u Hrvatskoj, Splitsko-dalmatinske, te je administrativno, gospodarsko, zdravstveno i kulturno regionalno središte. Gravitira mu područje okolnih gradova i općina triju najjužnijih hrvatskih županija, te dio Bosne i Hercegovine. Grad Split je i sjedište *Urbane aglomeracije Split* koju čine gradovi Split, Kaštela, Omiš, Sinj, Solin i Trogir te općine Dicmo, Dugi Rat, Dugopolje, Klis, Lećevecica, Muć i Podstrana. Samo područje grada Splita obuhvaća osam naselja: Split, Stobreč, Kamen, Slatine, Žrnovnica, Donje Sitno, Gornje Sitno i Srinjine.

Grad Split je drugi sveučilišni centar u Hrvatskoj. Prostire se na ukupnoj površini od 79,38 km², a prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području grada Splita živi 178.102 stanovnika odnosno 39,16% ukupnog broja stanovnika Splitsko-dalmatinske županije. Zbog povoljnog geografskog položaja, Split je važno prometno sjecište svih vrsta prijevoza (brodskog, cestovnog, željezničkog i zračnog). Nalazi se na prometnim koridorima između Rijeke i Dubrovnika, odnosno Zagreba i Dubrovnika, Ancone i Pescare. Luka Split je po putničkom prometu danas prva u Hrvatskoj, a po teretnom prometu je na trećem mjestu, poslije luka Rijeka i Ploče. Međunarodna zračna luka Split druga je po ostvarenom prometu među hrvatskim zračnim lukama. Sve to utječe na specifičnosti strukture i veličine gospodarstva u Gradu Splitu. Po broju tvrtki, broju zaposlenih i ukupnim prihodima drugi je među gradovima, sjedištima županija, **u 2015. godini** u Hrvatskoj.

Tablica 6. Osnovni financijski rezultati poduzetnika sa sjedištem u gradu Splitu u 2014. i 2015. godini te udjeli u SDŽ i RH u 2015. godini

Opis	2014.	2015.	Indeks	Udjel grada u županiji (%)	Udjel grada u RH (%)
Broj poduzetnika		6.459		54,0%	6,1%
Broj zaposlenih	35.829	35.805	99,9	50,8%	4,3%
Ukupni prihodi	19.704.062	20.410.821	103,6	50,3%	3,2%
Ukupni rashodi	19.601.556	20.086.453	102,5	51,0%	3,3%
Dobit prije oporezivanja	1.146.516	1.526.511	133,1	50,3%	3,6%
Gubitak prije oporezivanja	1.044.011	1.202.144	115,1	64,9%	6,3%
Porez na dobit	140.317	187.619	133,7	52,9%	3,4%
Dobit razdoblja	1.006.748	1.337.791	132,9	50,2%	3,7%
Gubitak razdoblja	1.044.560	1.201.043	115	65,3%	6,4%
Dobit razdoblja (+) ili gubitak razdoblja (-)	-37.812	136.748	-361,7	16,6%	0,8%
Izvoz	2.058.130	2.060.538	100,1	34,2%	1,8%
Uvoz	1.271.411	1.551.436	122	48,5%	1,5%
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	786.718	509.102	64,7	18,0%	4,7%
Investicije u dugotrajnu imovinu	635.624	858.326	135	38,6%	2,2%
Prosječna mjesečna neto plaća (u kunama)	4.327	4.510	104,2	-	-

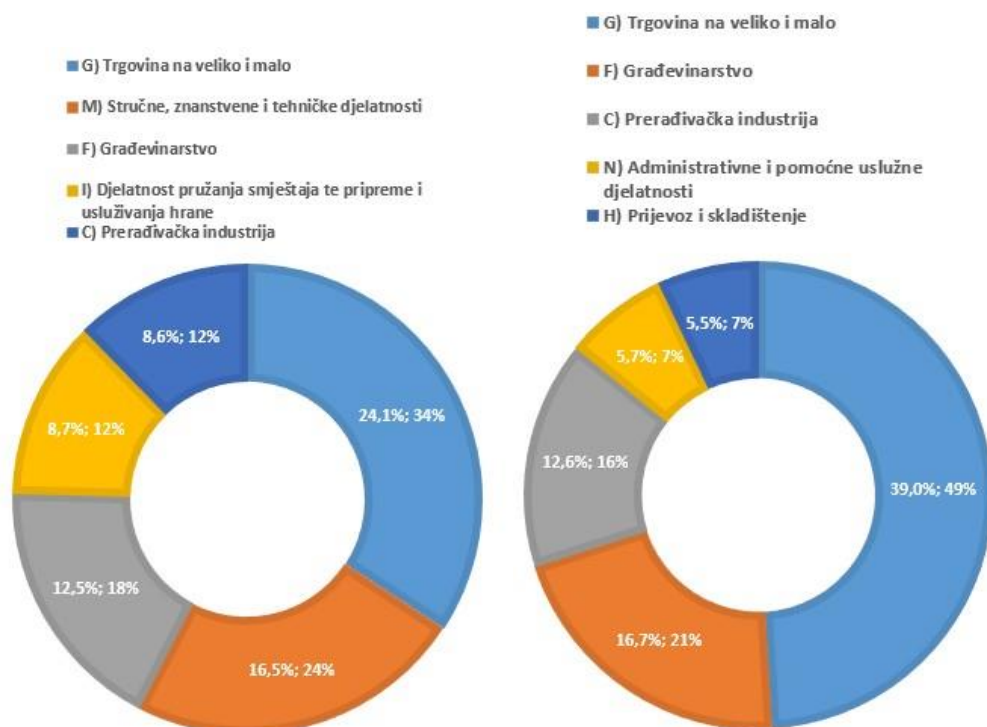
Izvor: Registar godišnjih financijskih izvještaja, FINA 2014. i 2015.

Vidljivo je da gospodarstvo Grada Splita sudjeluje s preko 50% u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije, te 3-4% u gospodarstvu Republike Hrvatske, osobito kada se promatra broj zaposlenih i ostvareni ukupni prihodi poduzetnika. Grad Split ima pozitivan vanjsko-trgovinski saldo, uglavnom zahvaljujući održavanju brodograđevnog sektora, no u postotku je to ispod udjela u gospodarstvu Županije i Hrvatske. Primjetno je da se prosječne neto plaće zaposlenih u Splitu kreću daleko ispod hrvatskog prosjeka.

U narednim godinama, prema ograničeno dostupnim podacima (za 2016. i 2017.) broj poduzetnika je porastao (na 6.644 u 2017.), broj zaposlenih stagnira na oko 35.500, a ostvareni prihodi u gospodarstvu grada lagano rastu, tako da su u 2017. iznosili 22,1 milijardu kuna.

U proteklih nekoliko desetljeća gospodarska **struktura splitskog gospodarstva** umnogome se promijenila, pri čemu su trgovina i druge uslužne djelatnosti rasle na uštrb industrije. Do 1990. godine okosnica gospodarskog razvoja Splita bila je jaka industrija i to brodograđevna, tekstilna, metaloprerađivačka i prehrambena, bio je snažan građevinski sektor i pomorstvo. Danas okosnicu gospodarstva čine trgovina, turizam, građevinarstvo i brodogradnja.

Grafikon 1. Djelatnosti s najvećim udjelom u broju poduzetnika i ukupnom prihodu u Gradu Splitu u 2015. godini

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2014. i 2015.

Gospodarska kriza 2008. godine uzrokovala je velik pad cjelokupne gospodarske aktivnosti, poglavito u najzastupljenijim sektorima, trgovini, prerađivačkoj industriji i graditeljstvu. Međutim, u posljednjih nekoliko godina vidljivi su pozitivni pomaci. Navedene djelatnosti se nisu vratile na razinu iz 2008. godine, *ali su veliki rast zabilježile djelatnosti u vezi s turizmom*. Turizam u proteklih nekoliko godina uistinu ostvaruje rekordne rezultate po svim pokazateljima, a treba imati u vidu da u podatke nisu uključeni rezultati malih, privatnih iznajmljivača čiji broj je narastao na iznad 30.000. Turizam je veoma značajna izvozna gospodarska grana koju čine tvrtke iz raznih djelatnosti. U 2015. godini bilo je aktivno više od 560 tvrtki u djelatnosti smještaja te pripreme i usluživanja hrane, oko 160 putničkih agencija i oko 115 charter tvrtki. Međutim, osim trgovačkih društava, bilo je i 500 obrta koji se bave ugostiteljstvom i turizmom, a privatni smještaj, koji je u posljednjih nekoliko godina u velikom porastu osobito u Splitu, imao je udio od čak 71,1% u ukupnim smještajnim kapacitetima u gradu Splitu.

Najznačajniju ulogu u gospodarskoj strukturi već dugi niz godina imaju poduzetnici iz djelatnosti **trgovine**. Trgovina je najzastupljenija djelatnost u broju tvrtki (24,1%) i ukupno ostvarenim prihodima (39,0%), a tvrtke iz ove djelatnosti zapošljavaju i najveći broj radnika. Najuspješnija tvrtka je domaći trgovački lanac Tommy d.o.o. koji je ujedno i najveća tvrtka i poslodavac u Dalmaciji. Tu su i drugi trgovački lanci, domaći (Konzum, Plodine, Studenac, Ribola, Victa) i inozemni (Lidl, Kaufland, Spar). Veleprodajom i maloprodajom još se bave i Brodomerkur d.d., Euro daus d.d., Ljekarne Splitsko-dalmatinske županije, Wellmax d.o.o., Alo Alo d.o.o., Termodinamika d.o.o., Victa d.o.o., Grupacija Flavia d.o.o. i Nautika centar Nava d.o.o.

Građevinarstvo, kao jedna od najvažnijih gospodarskih djelatnosti, ima izuzetno važnu ulogu u razvoju grada Splita. Tvrtke iz ove djelatnosti po ukupnom prihodu imaju drugi najveći udjel u ukupnom prihodu poduzetnika u gradu Splitu, a po udjelu u broju tvrtki i broju zaposlenih nalaze se na trećem mjestu. Zahvaljujući bogatoj sirovinskoj osnovi u okruženju (kamen, cement), zemljopisnom položaju (dostupnost prometne infrastrukture) i kadrovima (sveučilište, institut) graditeljstvo je dugi niz godina jedna od najjačih gospodarskih djelatnosti koja je utjecala na ukupni gospodarski razvitak Splita i regije. Kriza od 2008. godine ostavila je najveći trag na ovaj sektor, a oporavak je jako spor. Duboku krizu u kojoj se građevinarstvo našlo dodatno opterećuje i nedostatak radne snage. Međutim, Split ima velik potencijal s nešto manje od 850 tvrtki. Važnu ulogu ima i više od 400 tvrtki iz arhitektonske djelatnosti i

inženjerstva. Među najuspješnijim tvrtkama bile su bile su Pomgrad inženjering d.o.o., Tromont d.o.o., Brodometalurgija d.o.o., Lavčević d.d. i Konstruktor-inženjering d.o.o. Split.

Kada govorimo o arhitektonskoj i inženjerskoj djelatnosti, možemo navesti Tehnoplast d.o.o., Point Split, d.o.o., Pro Integris d.o.o., Eurus d.o.o. i Projektni biro Split d.o.o.

Prerađivačka industrija ima značajan doprinos u ukupnim ekonomskim rezultatima, a neke splitske tvrtke važnu ulogu imaju i na nacionalnoj razini. Druga je djelatnost po broju zaposlenih, treća po ukupnim prihodima. Industrija u gradu Splitu je poprilično raznovrsna, a najznačajniji udio u ukupnim prihodima imaju brodogradnja; proizvodnja prehrambenih proizvoda; proizvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova; obrada i prevlačenje metala; proizvodnja strojeva i uređaja, industrija građevinskog materijala, te proizvodnja elektroničkih i električnih proizvoda i opreme. Osim gradnje i remonta velikih brodova (Brodosplit d.d.), u Splitu ima sjedište i nekoliko malih brodogradilišta u kojima se proizvode plovila namijenjena sportu, rasonodi, turizmu i ribarstvu. Mogu se istaknuti tvrtke Kanula d.o.o., Casco Projects d.o.o. i Manikela d.o.o. Najznačajnije prehrambeno-pekarstvo-slastičarska tvrtke u gradu Splitu su Babić pekara d.o.o., Bobis d.o.o., Pekara Krka d.o.o., Bimita commerce d.o.o. i Prerada d.o.o., Parma fish d.o.o. i Ancora commerce, d.o.o. iz djelatnosti prerade i konzerviranja ribe, rakova i školjki, zatim tvrtka MeL - Jakov Lovrić t.p. iz djelatnosti prerade i konzerviranja mesa, te tvrtka Panex d.o.o. iz djelatnosti prerade i konzerviranje voća i povrća. U proizvodnji strojeva i opreme prednjače Adria Winch d.o.o. Split, specijaliziran za proizvodnju brodske i nautičke palubne opreme, Dalstroj d.d. Split koji ima dugu tradiciju u strojnoj obradi, te Banko d.o.o. koja proizvodi mehaničke i rezervne dijelove za obradu metala.

Izuzetna geografska pozicija i izvrsne pomorske karakteristike za prihvat brodova, definirali su Split kao jedno je od najvažnijih središta za **lokalni i međunarodni pomorski promet**. Južni dio splitske luke uz gradsku jezgru koristi se za putnički promet, dok je robni promet preusmjeren u industrijsku zonu, sjeverni dio luke – Vranjičko-Solinski bazen i Kaštelanske bazene. U teretnoj luci, s 5 vezova i RO-RO terminalom lučke usluge obavlja tvrtka Luka d.d. Split temeljem Ugovora o prvenstvenoj koncesiji, a najveći dio koncesioniranog područja ima status slobodne zone. Najznačajniji brodari su Jadroplov d.d. i Brodospas d.d. Najveći dio putničkog prometa ostvaruje riječki brodar Jadrolinija d.d. U obalnom linijskom pomorskom prijevozu putnika trajektima i katamaranima prisutne su i splitska broderska tvrtka Linijska nacionalna plovidba d.d. te MB Kapetan Luka TP iz Krila Jesenice. Kroz splitsku putničku

luku u 2015. godini prošlo je više od 4,5 milijuna putnika i 650 tisuća vozila. Imala je i više od 260 ticanja brodova na kružnim putovanjima s gotovo 200 tisuća putnika.

Značajnu ulogu za razvoj gospodarstva grada Splita imala je izgradnja autoceste Zagreb-Split. **U cestovnom prijevozu** robe sudjeluje više od 90 tvrtki iz Splita, dok ih je 30 registrirano za cestovni prijevoz putnika. Od splitskih tvrtki koje se bave cestovnim prijevozom robe ističu se Dolex d.o.o., Vrlika trade d.o.o., Kavelj d.o.o. i Transporti Vitaljić d.o.o, a kod cestovnog prijevoza putnika Promet d.o.o. (obavlja uslugu javnog gradskog i prigradskog prijevoza putnika) i Connecto Mare d.o.o.

Grad Split udaljen je 25 km od Zračne luke Split koja je jedna od devet zračnih luka u Hrvatskoj te **druga najprometnija zračna luka u državi**. Broj putnika raste iz godine u godinu, a u 2016. godini iznosio je približno 2,29 milijuna putnika. Porast je prvenstveno vezan uz turizam te povećanju broja niskotarifnih zrakoplovnih prijevoznika koji su uveli linije za Split. Tijekom zimskih mjeseci izrazito je mali broj izravnih avionskih veza Splita sa Europom.

Važno je naglasiti i podatak da su 99,9% tvrtki u gradu Splitu **u kategoriji mikro, malih i srednjih poduzetnika**, a više od 18,5% ukupnih prihoda svih tvrtki u Gradu ostvaruje pet tvrtki s najvećim prihodom. Od 35.861 zaposlenih u splitskim tvrtkama u 2016. godini, svaki četvrti bio je zaposlen u trgovini, slijedi prerađivačka industrija te djelatnost građevinarstva. U navedene tri djelatnosti zaposleno je više od polovice svih zaposlenih u trgovačkim društvima Splitsko-dalmatinske županije.

Tablica 7. Broj tvrtki, broj zaposlenih, ukupni prihodi, neto-dobit i izvoz registriranih poduzeća prema veličini u Gradu Splitu, 2016. godina (u milijunima kuna)

	Veličina poduzeća				
	MIKRO	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
Broj registriranih tvrtki	6.081	489	51	8	6.629
Udjel u %	91,73	7,38	0,77	0,12	100,00
Broj zaposlenih	13318	11719	6047	4777	35861
Udjel u %	37,14	32,68	16,86	13,32	100,00
Ukupan prihod	4882,83	7062,96	5530,84	3989,93	21466,56
Udjel u %	22,75	32,90	25,76	18,59	100,00
Neto-dobit razdoblja	-183,77	163,27	23,72	122,25	125,45
Izvoz	277,72	580,55	1190,25	293,78	2342,31
Udjel u %	11,86	24,79	50,82	12,54	100,00

Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja, 2016.

U 2016. godini, osim 6.629 poduzetnika, obveznika poreza na dobit, u gradu Splitu sjedište su imala i 119 proračunskih korisnika, 653 neprofitne organizacije, te više od 2.500 obrta.

Najveći broj zaposlenih je u mikro i malim poduzećima (69,9%). Te tvrtke ostvaruju oko 55,5% ukupnog prihoda, ali su i relativno neuspješne budući su u 2016. bile opterećene ostvarenim neto-gubitkom od cca 20 milijuna kuna, a u posebnom problemu su bili mikro poduzeća s neto-gubitkom od 183 milijuna kuna. Najviše izvoze poduzeća srednje veličine, preko 50%.

3. LOKALNI PRORAČUN GRADA SPLITA

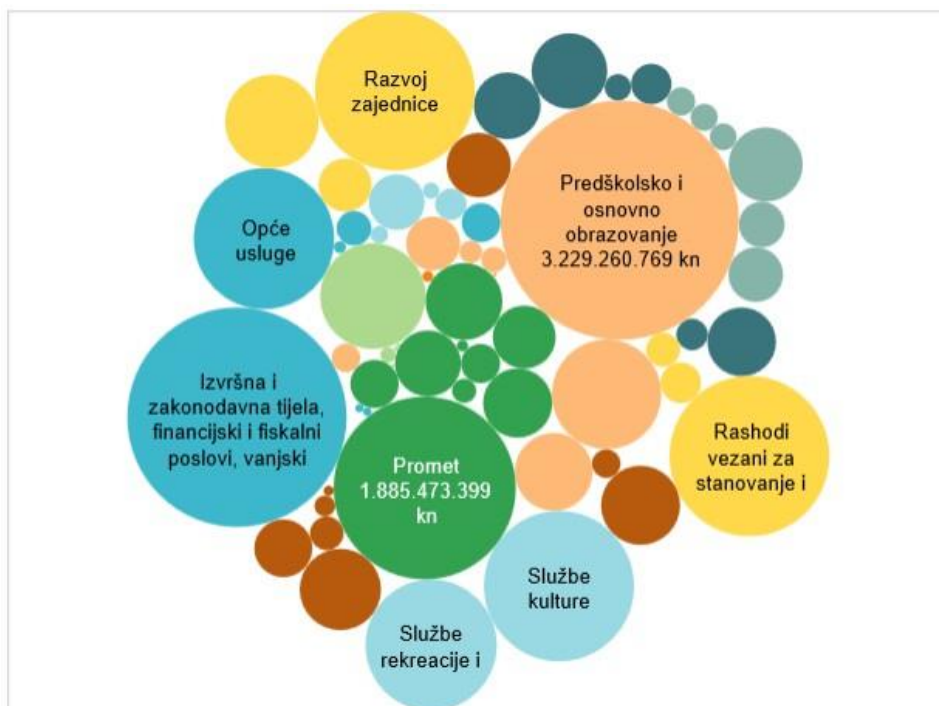
U ovom dijelu rada bit će prikazana struktura i dinamika proračuna Grada Splita, a kako bi se stekao dojam u kojoj mjeri razvoj gospodarstva, osobito malog i srednjeg poduzetništva, te obrtništva utječe na snagu lokalnog proračuna i obrnuto. Pri tome, naravno, ne smije se izgubiti iz vida da na lokalni proračun veliki utjecaj imaju i politike centralne države, osobito kada je riječ o odlukama koje idu u smjeru jačanja, ali moguće i slabljenja procesa decentralizacije. A decentralizacija u načelu znači odricanje države i spuštanje na lokalnu i regionalnu razinu odgovarajućih ovlasti i odgovornosti kako bi do izražaja došle lokalno potaknute inicijative i razvojni projekti. No, prava decentralizacija nije moguća ukoliko spuštanje ovlasti i odgovornosti na lokalne jedinice adekvatno ne prati i financijska decentralizacija, odnosno dodatni izvori financiranja novih funkcija i ovlasti,

Lokalni proračun je plan financijskih aktivnosti u određenom vremenskom razdoblju, uključujući sve planirane prihode i primitke te rashode i izdatke u proračunskom razdoblju koje počinje 1. siječnja i završava 31. prosinca. U proračunu se planiraju prihodi i primici za podmirenje poslova i zadataka korisnika koji se financiraju iz proračuna sukladno propisanom djelokrugu rada jedinica lokalne samouprave.

Proračun je važan i kao prikaz politike raspodjele ograničenih financijskih sredstava po pojedinim područjima iz djelokruga rada jedinice lokalne samouprave. Proračun ne predstavlja samo prikaz financija, već predstavlja i *vezu između planiranih sredstava i postizanja dugoročnih i kratkoročnih ciljeva*.

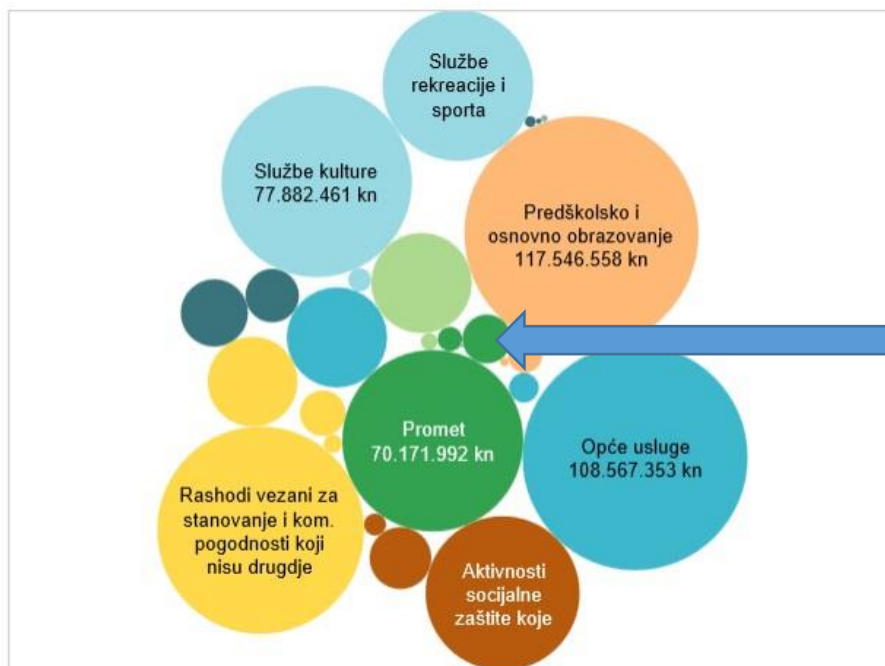
Kada se usporedi osnovna namjena sredstava gradskih proračuna u RH sa sličnom strukturom u Gradu Splitu na primjeru proračuna iz 2015. godine, vidi se da nema većih odstupanja. Tako uglavnom dominiraju opće usluge i administrativni poslovi u funkciji građana, zatim financiranje predškolskog i osnovnog obrazovanja, poslova vezanih za stanovanje, komunalno opremanje i druge usluge podređene stanovanju, financiranje službi kulture i sporta, a važnu ulogu ima prometna funkcija koja obuhvaća uglavnom funkcioniranje javnih gradskih poduzeća u čijoj nadležnosti je osiguranje funkcionalnog i učinkovitog prometovanja građana. Važno je istaknuti da se upravo prometna funkcija najčešće integrira u stavku “ekonomski poslovi”, te da je u tom dijelu dominantna, a što s druge strane znači *da relativno manje novca ostaje za financiranje svih drugih ekonomskih poslova* uključivo i potporu poduzetnicima na gradskoj razini. To je vidljivo upravo na primjeru Grada Splita (označeno strelicom na grafikonu 3).

Grafikon 2. Okvirna namjena sredstava gradskih proračuna u RH (ukupno) – 2015.

Izvor: Proračuni jedinica lokalne samouprave - jedinstvena baza proračuna, mogućnost kreiranja proračunskih prijedloga i rješenja, <https://www.proracun.hr/Home/Proracuni?id=null&godina=2018>

Grafikon 3. Okvirna namjena sredstava u proračunu Grada Splita – 2015.

Izvor: Proračuni jedinica lokalne samouprave - jedinstvena baza proračuna, mogućnost kreiranja proračunskih prijedloga i rješenja, <https://www.proracun.hr/Home/Proracuni?id=null&godina=2018>

Veza gradskog proračuna s gospodarstvom vidljiva je i na prihodnoj i na rashodnoj strani proračuna. Prihodi i primici proračuna, kao i rashodi i izdaci s druge strane iskazuju se u skladu sa *Zakonom o proračunu*. Pojedine stavke na prihodnoj strani definirane su posebnim zakonima kao što je npr. *Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave*, i slični.

Lokalne i područne (regionalne) jedinice samouprave imaju **prihode i primitke** kojima u okviru svoga samoupravnog djelovanja slobodno raspolažu. Prihodi i primici moraju biti razmjerni s poslovima koje obavljaju njegova tijela u skladu sa zakonom. Tako se mogu prihodi stjecati iz vlastitih izvora, od zajedničkih prihoda i od pomoći. Prihodi se temeljno klasificiraju na prihode poslovanja i prihode od prodaje nefinancijske imovine. Primici su prihodi od financijske imovine i zaduživanja.

3.1. Prihodi i primici u proračunu Grada Splita

Prihodi u proračunu Grada Splita formiraju se iz prihoda poslovanja i prihoda od prodaje nefinancijske imovine.

Prihodi poslovanja u najvećoj mjeri se sastoji od poreznih prihoda i komunalnih naknada, odnosno doprinosa. Među **poreznim prihodima** najznačajniji je *porez na dohodak*. Obično sudjeluje s oko 60-tak posto ukupnih poreznih prihoda. Tu su još *prirez porezu na dohodak* koji se od ove godine u Splitu plaća po stopi od 15%. Važno je istaknuti da porez i prirez u oporezivanju dohotka direktno ovise o razini zaposlenosti u Gradu, bilo u samostalnim djelatnostima kao što su obrti i druga zanimanja ili kod drugog poslodavca. Na taj način su i ***dobar indikator razvoja poduzetništva*** u Gradu.

Zatim, tu su prihodi od *poreza na imovinu*. Porez na promet nekretnina najvećim dijelom pripada Gradu Splitu, otprilike 80%, a obračunava se na promet nekretnina za koje kupac plaća porez od 4% na njihovu vrijednost. U tu skupinu poreza spada i porez na kuće za odmor.

Porezi na robe i usluga porez na potrošnju alkoholnih i bezalkoholnih pića i porez na tvrtku ili naziv. Porez na potrošnju pića plaća se po stopi od 3% na prodajnu vrijednost. U uvjetima ekspanzivnog razvoja turizma i ugostiteljstva u Gradu Splitu, i ovaj porez predstavlja ***dobar indikator razvoja poduzetništva*** u tom specifičnom sektoru.

Porez na tvrtku ili naziv plaćaju godišnje fizičke ili pravne osobe koje su obveznici poreza na dobit ili poreza na dohodak, a prema djelatnosti (od 250 kn za ribarstvo do 2.000 kn godišnje

za financijsko posredovanje, poslovanje nekretninama i slično). I dinamika ovog poreza može se uzeti kao *indikator onoga što se događa u poduzetništvu Grada*, osobito s aspekta nastajanja novih i gašenja postojećih obveznika.

Pomoći su neporezni prihod Grada koji obično dolazi iz eksternih izvora, a to znači od vlade RH, međunarodnih organizacija, iz županijskog proračuna ili proračuna drugih JLS za određene zajedničke usluge koje se pružaju kroz institucije Grada Splita.

Prihodi od imovine su prihodi od financijske imovine (kamate, prihodi od dividend i prihodi od dobiti trgovačkih društava u vlasništvu Grada Splita) te prihodi od nefinancijske imovine (zakup poslovnih prostora, zakup javnoprometnih površina, najam stanova, naknade za koncesijska odobrenja, naknade za eksploataciju mineralnih sirovina, spomeničke rente i drugo). Dio ovih prihoda također je *povezan s razinom poslovne, poduzetničke aktivnosti* koja se odvija u Gradu Splitu.

Prihodi od administrativnih pristojbi i prihodi po posebnim propisima predstavljaju vrlo važan prihod proračuna Grada Splita s obzirom da uključuju prihode od komunalnog doprinosa, komunalne naknade i dijela vodnog doprinosa. I ovi prihodi mogu biti *dobar indikator* onoga što se događa u poslovnom, poduzetničkom sektoru, osobito kada je riječ o *novim ulaganjima* na prostoru Grada Splita.

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine, uz prihode poslovanja, čine ukupne prihode gradskog proračuna. Sastoje se od prihoda od prodaje neproizvedene imovine (zemljišta) i od prodaje proizvedene imovine (poslovni prostori, stanovi, prijevozna sredstva i slično). Tu spadaju i prihodi od stanova u fazi otkupa (45% ostaje Gradu), kao i prihodi od prodaje gradskih stanova i poslovnih prostora na tržištu.

Primici od zaduživanja iskazuju se u računu financiranja proračuna Grada Splita, a obuhvaćaju kredite i zajmove od financijskih institucija izvan javnog sektora.

3.2. Rashodi i izdaci u proračunu Grada Splita

Rashodi u proračunu Grada Splita dijele se na rashode poslovanja i rashode za nabavu nefinancijske imovine.

Rashodi poslovanja uključuju rashode za zaposlene, materijalne rashode, financijske rashode, subvencije, pomoći, naknade, donacije i ostale rashode.

Rashodi za zaposlene sadrže plaće, nagrade, darove, naknade za bolovanja i doprinose na plaće. *Materijalni rashodi* obuhvaćaju troškove korištenja usluga i dobara potrebnih za redovito funkcioniranje i obavljanje djelatnosti. To uključuje naknade za troškove zaposlenima (dnevnice, rashodi za prijevoz, stručno usavršavanje). *Financijski rashodi* su kamate, rashodi za bankarske usluge i usluge platnog prometa, i slično.

Subvencije su tekući prijenosi sredstava trgovačkim društvima u javnom sektoru i izvan njega. *Pomoći* su tekući i kapitalni transferi sredstava proračunskim korisnicima, međunarodnim organizacijama i drugim eksternim subjektima. *Naknade* su tekući transferi građanima i kućanstvima, uglavnom socijalnog karaktera. *Donacije* su tekući transferi sredstava neprofitnim organizacijama.

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine klasificirani sup o vrstama nefinancijske imovine koja obuhvaća: zemljišta, stanove, poslovne prostore, opremu i slično.

Izdaci predstavljaju odljeve novca i novčanih ekvivalenata po svim osnovama.

3.3. Analiza proračuna Grada Splita u razdoblju 2009-2016.

U ovom dijelu rada analiziraju se podaci o proračunskih prihodima i rashodima Grada Splita u razdoblju od 2009-2016. Godine. Cilj je uočiti temeljne trendove, te povezati određene segmente proračuna sa gospodarskih kretanjima, ali i izmjenama zakonodavstva koje je dijelom utjecalo na pojedine stavke u proračunu Grada.

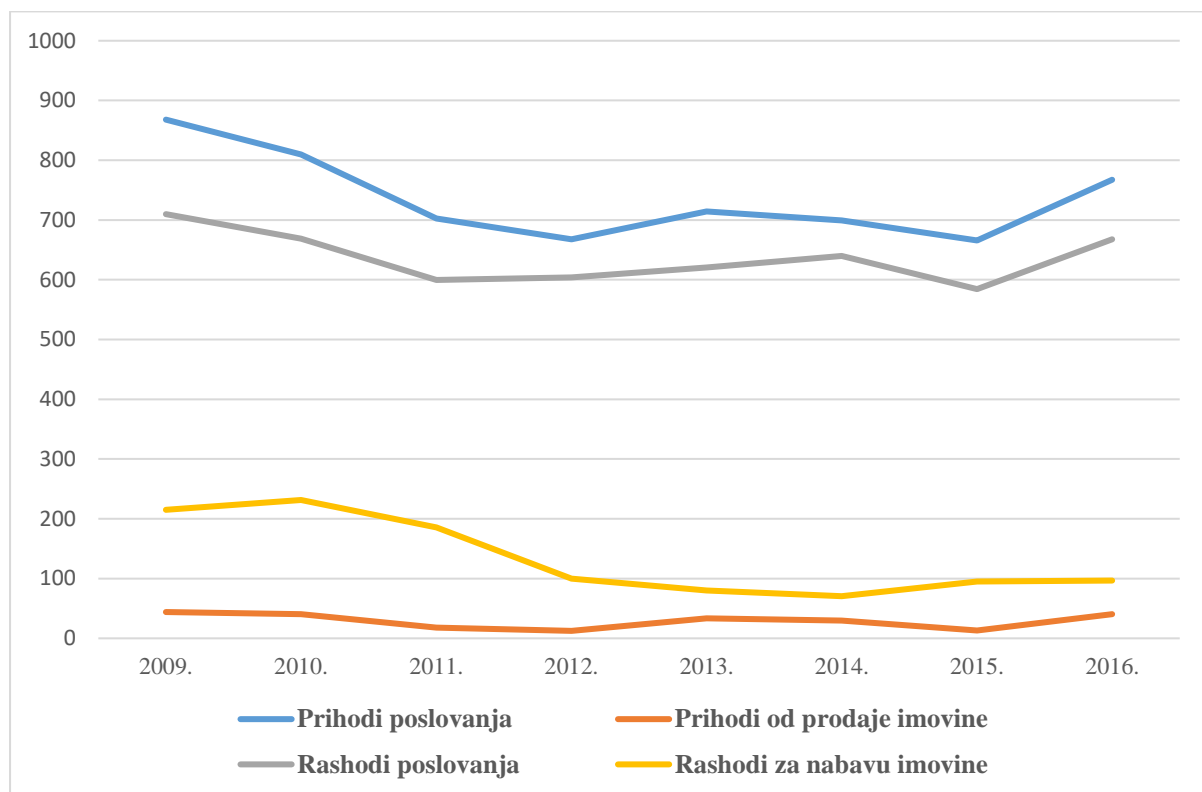
Tablica 8. Proračun Grada Splita za razdoblje 2009-2016.

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Prihodi poslovanja	868	809,9	702,6	667,9	714,2	699,4	665,8	767,2
Prihodi od prodaje imovine	44	40,5	17,9	12,5	33,2	29,9	13	40,5
Primici - zaduživanje	12	21	5,3	30	35,3	33,1	30	44,8
UKUPNO PRIHODI I PRIMICI	924	871,4	725,8	710,4	782,7	762,5	710,9	852,5
Rashodi poslovanja	709,8	669	599,8	604	620,8	640	584,4	667,9
Rashodi za nabavu imovine	215,3	231,5	185,8	100	80,2	70,5	95,2	96,8
Izdaci - otplata zajmova	19	8,9	21	45	81,4	50,6	40,4	70,8
UKUPNO RASHODI I IZDACI	944,1	909,4	806,6	749,1	782,5	761,3	720	835,5
VIŠAK/MANJAK PRORAČUNA	-20,1	-38	-80,8	-38,6	0,2	1,2	-9	17

Izvor: Konstrukcija autora na temelju podataka o godišnjim proračunima preuzetim s web-stranice Grada Splita, <http://www.split.hr/Default.aspx?sec=1768>

Podaci iz tablice pokazuju da su prihodi proračuna Grada Splita bili pod velikim utjecajem gospodarske i financijske krize, te da su se kontinuirano smanjivali od 2009. godine. Oporavak prihoda se nazire tek u 2016. godini. U međuvremenu su se dogodile i određene promjene u regulatornom dijelu, osobito velika porezna reforma s kojom je smanjeno oporezivanje dohotka građana (2015. godina), a što je u najvećoj mjeri išlo na teret jedinica lokalne samouprave, uključujući i Grad Split. Ovi trendovi vidljivi su i na grafikonu koji slijedi.

Grafikon 4. Kretanje prihoda i rashoda iz poslovanja, te prihoda od prodaje imovine i rashoda za nabavu imovine u Gradu Splitu, u razdoblju 2009-2016. (u mil. kuna)

Pad prihoda utjecao je i na opadanje investicijske aktivnosti Grada što je vidljivo iz podataka o rashodima za nabavu nefinancijske imovine. Ovi rashodi pali su sa 215 milijuna kuna u 2009. godini na ispod 100 milijuna kuna u narednim godinama. To je u skladu s općim trendovima u gospodarstvu Grada i Države u tom razdoblju, izazvanih prije svega gospodarskom krizom.

Detaljniji uvid u cijelu situaciju s proračunom u kontekstu povezanosti i utjecaja gospodarstva može se ostvariti analizom ranije spomenutih komponenti na prihodnoj strani proračuna. U tablici koja slijedi prikazano je kretanje tih stavki, s naglaskom na porez na dohodak i prirez, poreze na potrošnju, porez na tvrtku i naziv, komunalni doprinos i komunalnu naknadu.

Tablica 9. Kretanje pojedinih stavki na prihodnoj strani proračuna Grada Splita u razdoblju 2009-2016.

Godina	Porezni prihodi				Prihodi od imovine	Komunalni doprinos	Komunalna naknada	UKUPNO PRIHODI
	Porez na dohodak	Prerez	Porez na potrošnju	Porez na tvrtku				
2009.	316,8	57,6	8,4	10,4	57,5	140,1	101,4	868,4
2010.	280,1	50,9	3,1	11,1	60,7	62	103,8	732,7
2011.	279,5	50,8	3,3	7,7	57,5	67,8	103,6	702,6
2012.	292,9	52,1	3,5	10,9	62	33	108,5	667,9
2013.	299,6	53	6,9	10,8	64	65,4	107,8	714,1
2014.	295,4	52,3	7	9,6	61	55,2	105,4	699,4
2015.	277,6	46	8,4	10,5	67,4	20,4	113,9	665,8
2016.	299	57	12	10	63,9	50	115	767,2

Izvor: B. Poljanić, K. Ćurin, Bilice-Split 2020, Studija opravdanosti izmjene prostorno-planske dokumentacije, 2016. i konstrukcija autora na temelju proračuna preuzetih na web-stranici Grada Splita: <http://www.split.hr/Default.aspx?sec=1768>

Najveći prihod u promatranom razdoblju od poreza na dohodak i prireza zabilježen je u 2009. godini. Od tada, pa sve do 2016. godine ovi prihodi su opadali što je u skladu i s kretanjem zaposlenosti u vremenu krize. Iznimka je 2015. godine gdje se pad prihoda od poreza na dohodak i prireza pripisuje poreznim izmjenama, odnosno smanjenjem opterećenja građana s porezom na dohodak što se, kako je već spomenuto, odrazilo na smanjene prihode proračuna.

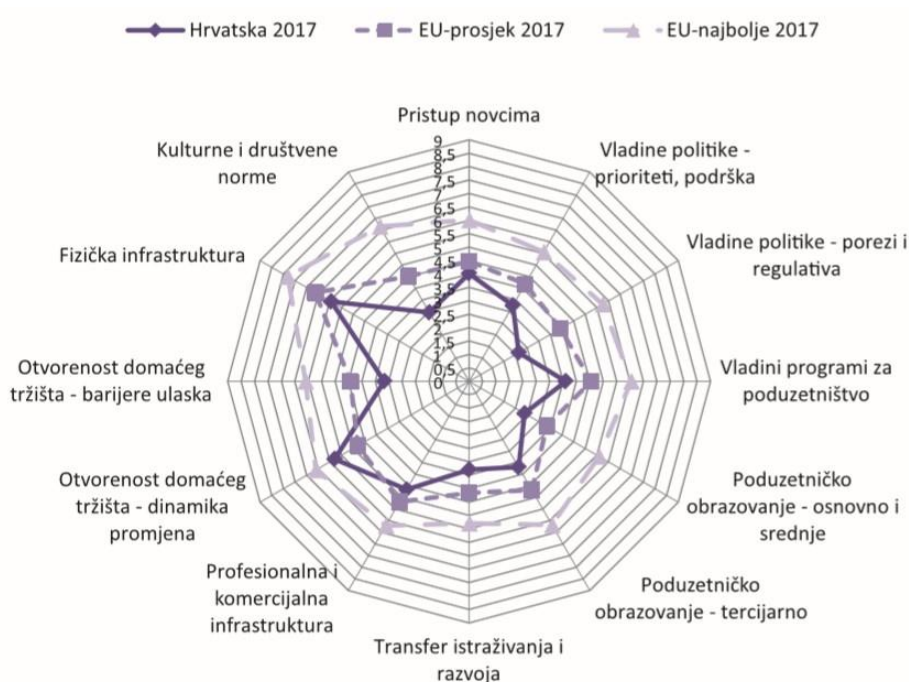
Kriza se odrazila i na prihode od poreza na potrošnju. Manja potrošnja na razini grada rezultirala je i smanjenim prihodima, iako se ne radi o značajnijoj komponenti punjenja gradskog proračuna. Oporavak je vidljiv od 2015. godine kada se Grad Split sve više prepoznaje i kao značajno turističko središte, a s čime je porasla i ukupna oporeziva potrošnja u sektoru ugostiteljstva.

Konačno, treba primjetiti da je zadnja godina s relativno visokim prihodom od komunalnog doprinosa bila 2009. godina. Nakon toga, slijedi ozbiljno usporavanje ovih prihoda što govori o usporavanju investicija u Gradu Splitu, bez još uvijek naznaka značajnijeg oporavka.

4. POTICAJNE MJERE I POTPORNIA INFRASTRUKTURA ZA RAZVOJ MALOG GOSPODARSTVA

U svrhu dinamiziranja poslovnih rezultata malog gospodarstva te povećanja broja zaposlenih, vlada RH je kreirala brojne poticajne mjere i aktivnosti koje su namijenjene stvaranju poželjnog poslovnog okvira koji potiče razvoj poduzetništva i uklanja uočene zapreke. A zapreke su prisutne u različitim područjima. Jedan sažeti prikaz usporedbe poslovnog okruženja za hrvatska poduzeća u odnosu na prosjek EU, temeljne na ocjenama eksperata iz 2017. godine, može se vidjeti iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 5. Usporedba kvalitete poduzetničke okoline u Hrvatskoj s prosjekom EU u 2017. godini

Izvor: S. Singer, N. Šarlija, S. Pfeifer, S. Oberman Peterka: Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom, GEM Hrvatska 2017, CEPOR, str. 69

Vidljivo je da Hrvatska najviše zaostaje u područjima porezne (pre)opterećenosti poduzetnika, zatim u neadekvatnoj obrazovnoj politici u odnosu na zahtjeve tržišta rada, u relativno još uvijek prisutnim barijerama za ulazak na naše tržište i izraženiju te poticajnijiu konkurenciju. Problema ima i u transferu istraživanja i razvoja kao i generalno u normama poduzetničkog i ukupnog društvenog ponašanja i odnosa prema poduzetništvu, a prigovori idu u smjeru nedovoljno jasne i prioretizirane vladine politike, te definiranja konkretnih programa za

poduzetnike i poduzetništvo. Određeni pozitivni pomaci učinjeni su u području pristupa povoljnijim izvorima financiranja, kao i u segment izgradnje poduzetničke infrastrukture.

Pored ovih kriterija ocjene poduzetničkog okruženja u istraživanju GEM Hrvatska 2017. sve ostale slične analize ističu konkretno administrativne prepreke, naročito one vezane uz dugotrajne i skupe procedure oko otvaranja i likvidacije poduzeća, zatim neefikasnost pravosuđa u smislu dugotrajne procedure registracije vlasništva, nedostatnost obrazovnih sadržaja za izgradnju poduzetničkih kompetencija, nerazvijenost neformalnih oblika financiranja pokretanja i rasta poslovnih pothvata, i slično. Višegodišnja prisutnost istih prepreka ukazuje na nedostatak dugoročnih strukturnih reformi potrebnih da se potakne produktivnost i poduzetništvo radi pokretanja ekonomskog rasta, o kojem ovisi i standard građana i smanjenje nezaposlenosti.

Kako vlada, tako i jedinice regionalne i lokalne samouprave u okviru svojih nadležnosti i limitiranih mogućnosti **razvijaju programe i mjere za poticanje malog poduzetništva.**

Poticajne mjere umjerene su uglavnom na postizanje sljedećih ciljeva:

- **Povećanje konkurentnosti uz smanjenje troškova poslovanja:** direktni način je putem smanjenja troškova financiranja poduzetnika, i to najčešće subvencioniranjem kamata. Država, ali i lokalne jedinice često nude povoljniji zakup zemljišta, nekretnina i drugih infrastrukturnih objekata u svom vlasništvu koji mogu poslužiti za obavljanje temeljne djelatnosti. Lokalne jedinice smanjuju i druga opterećenja poduzetnicima kao što su komunalna naknada ili komunalni doprinos. Svi ovi subjekti indirektno podupiru poduzetništvo omogućavanjem stručne i savjetodavne pomoći, uspostavljanjem informacijskog sustava, povezivanje subjekata po modelu klastera (grozdova), i slično.
- **Povećanje dostupnosti financijskih sredstava namijenjenih poduzetnicima** – najčešće obuhvaća kreditiranje start-up projekata, povoljnije kreditiranje već etabliranih poduzetnika, davanje jamstava za kredite, i slično. Najnovije inicijative u tom segment uključuju nove modele financiranja kao što su fondovi rizičnog kapitala, a posebno i kroz financijske instrumente naslonjene na bespovratna sredstva iz EU fondova.
- **Organiziranje institucija i infrastrukture za potporu poduzetništvu** - poduzetnička infrastruktura u Hrvatskoj obuhvaća poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije (agencije, poduzetničke i tehnološke centre, inkubatore i slično),

a njihova uloga i kriteriji za osnivanje opisani su u *Zakonu o unapređenju poduzetničke infrastrukture*⁶.

Institucionalnu potpurnu strukturu u RH danas čini resorno **Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta** kao ključno tijelo nadležno za kreiranje politika usmjerenih na razvoj malih i srednjih poduzeća i stvaranje povoljnog okruženja za poduzetništvo. Tu su, zatim, Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), fondovi i lokalne Agencije za razvoj, poslovne zone, jedinice regionalne samouprave te gospodarska udruženja i udruge.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak je razvojna i izvozna banka Republike Hrvatske čija je osnovna zadaća poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva, i to kreditiranjem, osiguranjem izvoza od političkih i komercijalnih rizika, izdavanjem garancija te poslovnim savjetovanjem.

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije nastala je 2014. godine spajanjem Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG INVEST) i Poslovno-inovacijske agencije Republike Hrvatske (BICRO) u cilju kreiranja jedinstvenog sustava koji će poduzetnicima pružiti podršku kroz sve razvojne faze njihovog poslovanja – od istraživanja i razvoja ideje pa sve do komercijalizacije i plasmana na tržište. Djelatnost Agencije obuhvaća poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, poticanje ulaganja u malo gospodarstvo, financiranje poslovanja i razvoja subjekata malog gospodarstva kreditiranjem i davanjem jamstva subjektima malog gospodarstva za odobrene kredite od strane kreditora, kao i davanjem potpora za istraživanje, razvoj i primjenu suvremenih tehnologija.

Hrvatska gospodarska komora – HGK je neprofitno, nevladino udruženje svih aktivnih pravnih osoba u Hrvatskoj čije članstvo je obavezno, a čini ga 98,06% malih poduzeća, 1,52% srednjih i 0,42% velikih poduzeća. U sustavu HGK od 2012. godine djeluje Sektor za industriju i IT u sklopu kojeg djeluje Odjel za poduzetništvo i inovacije. Aktivnosti i usluge Odjela usmjerene su na pružanje pravodobne i točne informacije te pomoći i podrške svakom poduzetniku.

Hrvatska obrtnička komora – HOK je samostalna stručno-poslovna organizacija obrtnika osnovana radi promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtništva. Članstvo u HOK-u je obvezno, a organizacija djeluje kroz 20 područnih komora, 116 udruženja obrtnika, te 18 sekcija i cehova.

⁶ *Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture*, Narodne novine, br. 93/13, 41/14

Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva – CEPOR je neprofitna organizacija osnovana 2001. godine koja se bavi problematikom malih i srednjih poduzeća i poduzetništva.

4.1. Programi poticanja poduzetništva

Vlada Republike Hrvatske potiče razvoj sektora malih i srednjih poduzeća kroz dodjelu bespovratnih sredstava (potpora) te subvencioniranje kamata na kredite namijenjene započinjanju i razvoju poduzetničke aktivnosti.

U veljači 2015. godine usvojila je *Program poticanja poduzetništva i obrta – Poduzetnički impuls 2015.* u ukupnom iznosu od 4,37 milijardi kuna. Ovaj program je baziran na tri područja: potpora istraživanju i razvoju u mikro i malim poduzećima i obrtima (jačanje konkurentnosti), zatim potpora provedbi Operativnog programa konkurentnost i kohezija 2014.-2020, te

Provedba Programa „*Kreditom do uspjeha 2014.*“ započela je u IV. kvartalu 2014. godine i provodi se do iskorištenja sredstava, a najkasnije do IV. kvartala 2018. godine. Programom se provode mjere povoljnog financiranja malih poduzeća i obrta kroz subvenciju kamata na poduzetničke kredite koje odobravaju poslovne banke.

HBOR kroz niz kreditnih programa, direktno ili u suradnji s poslovnim bankama, potiče pokretanje novih i razvoj postojećih malih i srednjih poduzeća. Ciljevi koje HBOR želi ostvariti kroz kreditne programe su razvoj poduzetničkih pothvata, jačanje konkurentnosti obrta, malih i srednjih poduzeća, ravnomjeran regionalni razvoj, otvaranje novih radnih mjesta, te izlazak poduzeća na nova inozemna tržišta.

U 2015. godini HBOR je kroz kreditiranje, osiguranje izvoznih potraživanja i izdavanje garancija podržao 2.589 projekata u ukupnom iznosu 12,4 milijarde kuna, što je povećanje od 127% u odnosu na broj projekata odobren u 2014. godini, s dvostruko većim iznosom. Najbrojniji korisnici HBOR-ovih sredstava su mala i srednja poduzeća, kojima je, po svim programima tijekom 2015. godine odobreno 2.147 kredita u iznosu od gotovo 3,2 milijarde kune, što predstavlja 94% ukupnog broja odobrenih kredita.

S obzirom na značanje HBOR-a za financiranje i potporu upravo malim i srednjim poduzećima, u nastavku se daje pregled strukture izdanih kredita u 2015. godini.

Tablica 10. Pregled odobrenih kredita HBOR-a za MSP u 2014. i 2015. Godini

Programi kreditiranja HBOR-a	2014.			2015.		
	Broj odobrenih kredita	Ukupan iznos odobrenih sredstava (mil. kn)	Prosječan iznos kredita (mil. kn)	Broj odobrenih kredita	Ukupan iznos odobrenih sredstava (mil. kn)	Prosječan iznos kredita (mil. kn)
Kreditni za MSP na području od posebne državne skrbi i otocima i za poljoprivredu	113	267,0	2,4	83	229,2	2,7
Kreditni za MSP za utemeljenje poduzetništva i razvoj poduzetništva	311	730,1	2,3	1.305	1.470,4	1,1
Kreditni za MSP za turizam	58	445,1	7,7	78	796,2	10,2
Kreditni za MSP za financijsko restrukturiranje	4	4,2	1,1	4	11,0	2,7
Kreditni za MSP za izvoz	95	363,0	3,8	67	216,0	3,2
Kreditni za MSP za obrtna sredstva	147	291,5	2,0	610	456,2	0,7
UKUPNO	728	2.100,9	2,9	2.147	3.179,0	1,5

Izvor: HBOR – Hrvatska banka za obnovu i razvitak, 2017.

U cilju daljnjeg jačanja potpore malom gospodarstvu HBOR razvija nove programe i mjere kao što su: okvirni krediti i suradnja s leasing društvima, smanjenje kamatnih stopa za izvoznike-početnike te po programu za Gospodarstvo, produljenje rokova subvencioniranja dijela kamata. I dalje se potiče tijesna suradnja s poslovnim bankama kako bi se povećao ukupan iznos povoljnih plasmana za poduzetnike, uključujući i povećanje marže na trošak HBOR-a. Uvedeni su i novi kreditni programi za olakšanje i poticanje iskorištenja EU fondova. S Europskim investicijskim fondom zaključen je Ugovor o garanciji u okviru CIP programa te je započela provedba novog programa Mikrokreditiranje uz potporu EU. Zahvaljujući CIP Ugovoru o jamstvu, malim poduzećima je olakšan pristup kreditnim sredstvima zbog značajno smanjenih zahtjeva za instrumentima osiguranja.

Osnovna djelatnost agencije **HAMAG-BICRO** obuhvaća: poticanje osnivanja i razvoja te financiranje poslovanja malog gospodarstva kreditiranjem i davanjem jamstva za odobrene kredite od strane kreditora (do 500 000 kn garancijskog potencijala)⁷.

HAMAG BICRO pruža podršku poduzetnicima kroz izdavanje jamstava i pisama namjere po programima: *Rastimo zajedno*, *EU početnik* i *Poljoprivrednici*. U 2015. godini izdano je ukupno 352 jamstva po sva tri programa, a najviše po programu *Rastimo zajedno* (217 jamstava). Ukupan iznos izdanih jamstava u 2015. godini iznosi 345 milijuna kuna.⁸

⁷ <http://www.hamagbicro.hr/>

⁸ CEPOR: Small and Medium Enterprises Report Croatia – 2016. Zagreb, 2017., str. 65.

ESIF financijski instrumenti predstavljaju novi način korištenja sredstava fondova Europske unije, a dolaze u obliku kreditnih linija, garancijskih shema i fondova rizičnog kapitala. Iz financijskih instrumenata, primatelji mogu dobiti kredite po kamatama daleko nižim od uobičajenih kredita komercijalnih banaka, te vrlo povoljne garancije, a mlada i inovativna poduzeća mogu dobiti prijeko potrebna ulaganja u vlasnički kapital. Trenutno se provodi devet financijskih instrumenata, u sklopu Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“ (OPKK) koje provode Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR), Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) i Europski investicijski fond (EIF). ESIF Krediti za rast i razvoj, ESIF Krediti za energetske učinkovitost za javne zgrade, te ESIF Krediti za javnu rasvjetu preko HBOR-a. ESIF Ograničeno portfeljno jamstvo, ESIF Pojedinačno jamstvo bez subvencije kamatne stope, ESIF Pojedinačno jamstvo uz subvenciju kamatne stope, ESIF Mikro zajmovi I ESIF Mali zajmovi preko HAMAG-BICRO-a. EIF provodi financijski instrument ESIF Fond rizičnog kapitala gdje se izični kapital prikuplja prvenstveno za investicije usmjerene u tehnološke sektore s visokim potencijalom rasta, poglavito u one sektore koji su identificirani u Strategiji pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine⁹.

Ovime nisu isprljene sve mogućnosti potpore koje stoje na raspolaganju poduzetnicima u RH, a koje pružaju spomenute kao i niz drugih institucija na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

4.2. Poticajne mjere za malo gospodarstvo na lokalnoj i regionalnoj razini

Regionalne i lokalne jedinice sudjeluju u potpori poduzetnicima na različite načine, ali na **prvom mjestu je svakako izgradnja i razvoj poduzetničke potporne infrastrukture**. To uključuje prvenstveno poduzetničke zone i druge institucije kao što su: razvojne agencije, poduzetnički centri, poduzetnički inkubatori, poslovni parkovi, znanstveno-tehnološki parkovi i centri kompetencija.

Drugo područje djelovanja vezano je za autonomne programe ili suradnju s državnim institucijama i poslovnim bankama u osiguranju povoljnijih izvora financiranja za poduzetnike. U ovom dijelu najviše sudjeluju županije, odnosno Grad Zagreb.

Treće područje djelovanja u korist poduzetnika su različite poticajne mjere, uglavnom na lokalnoj razini, kojima se želi unaprijediti poslovno okruženje, smanjiti troškovi poslovanja i tako potaknuti naseljavanje poduzetnika. To uključuje različite porezne i neporezne poticaje

⁹ <https://strukturnifondovi.hr/financijski-instrumenti/>

(smanjenje prireza, komunalnih doprinosa i naknada, ukidanje poreza na tvrtku, dodjela zemljišta po povoljnijim uvjetima i slično).

Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju poduzetničke, odnosno gospodarske aktivnosti. Osnovna karakteristika poduzetničkih zona je zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora od strane poduzetnika kojima se poslovanjem unutar poduzetničke zone omogućuje racionalizacija poslovanja i korištenje raspoloživih resursa poduzetničke zone zajedno s drugim korisnicima poduzetničke zone. U *Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture* upisano je 178 poduzetničkih zona (2016. godine).

Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture definira **razvojne agencije** kao registrirane pravne osobe čija je djelatnost operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj (regionalnoj) i nacionalnoj razini te poticanje i privlačenje investicija. Uloga razvojnih agencija je, nadalje, iniciranje i realizacija projekata poticanja gospodarskog razvitka i poduzetništva uz objedinjavanje rada gospodarskih subjekata, lokalnih i regionalnih poduzetničkih institucija, te visokoobrazovnih institucija i centara znanja.

Dvije su osnovne vrste razvojnih agencija: *lokalne razvojne agencije*, osnovane od strane jedinica lokalne samouprave te *županijske razvojne agencije*, osnovane od strane područne (regionalne) samouprave. Sukladno *Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske*, županijske razvojne agencije imaju ulogu regionalnih koordinatora te su zadužene za učinkovitu koordinaciju i poticanje regionalnog razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave. Zakon poznaje i razvojne agencije određenih djelatnosti, poput energetske razvojne agencije. U *Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture* upisana je 61 razvojna agencija (2016. godine), što je povećanje za 47 registriranih razvojnih agencija u odnosu na prethodnu godinu kada je bilo registrirano 14 agencija.

Poduzetnički centri dio su poduzetničke potporne infrastrukture čija aktivnost je primarno fokusirana na operativno provođenje mjera razvoja i poticanja poduzetništva na lokalnom i širem području (županija i regija). Uloga poduzetničkih centara je pružanje savjetodavnih usluga te edukacija poduzetnika prilikom pokretanja i razvoja poduzetničkog pothvata. U suradnji s lokalnom i područnom upravom sudjeluju u provedbi razvojnih projekata usmjerenih na pružanje podrške razvoju sektora malih i srednjih poduzeća. Centri djeluju kao dijelovi županijskih ili gradskih uprava, kao nezavisne tvrtke ili kao udruge, a financiraju se iz lokalnih proračuna, projekata Europske unije, potpora resornog ministarstva te vlastitih izvora

financiranja. Neki od poduzetničkih centara su se tijekom godina djelovanja razvili u regionalne razvojne agencije. U Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture upisano je 28 poduzetničkih centara (2016. godine), što je povećanje za 14 registriranih centara za poduzetništvo u odnosu na prethodnu godinu kada je bilo registrirano 14 centara za poduzetništvo.

Poslovni inkubatori imaju za cilj pružiti stručnu tehničku i edukativnu pomoć pri pokretanju poduzetničkih projekata te omogućiti njihov brz razvoj i održivost. Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture definirane su dvije vrste poslovnih inkubatora: *poduzetnički inkubatori te inkubatori za nove tehnologije*. Poduzetnički inkubatori važna su karika u sustavu podrške za razvoj novih malih poduzeća, koja po izlasku iz inkubatora trebaju postati financijski održiva i neovisna. U Jedinostvenom registru poduzetničke infrastrukture upisana su 42 poslovna inkubatora i 3 poduzetnička akceleratora (2016. godine).

Poslovni parkovi su registrirane pravne osobe koje osiguravaju prostor, zemljište i resurse za smještaj poslovnih subjekata na komercijalnoj osnovi. U Hrvatskoj djeluje 5 poslovnih parkova: Poslovni park Bjelovar, Poslovni park Virovitica, Poslovni park Zagreb, Poslovni park Međimurje i Poslovni park Karlovac.

Tehnološki parkovi i centri naglasak stavljaju na razvoj i znanstveno - istraživačke aktivnosti te se osnivaju uglavnom u blizini visokoobrazovnih institucija i istraživačkih centara odnosno značajnih gospodarsko - tehnoloških sustava. U Hrvatskoj djeluje 10-tak tehnoloških parkova/centara među kojima i Tehnološki centar u Splitu.

4.3. Potporne institucije, te programi i mjere za poticanje poduzetništva u Gradu Splitu

Kada se govori od poticanju poduzetništva na razini Grada Splita, teško je zatvoriti se u okvire samoga grada budući je i u mnogim strateškim dokumentima koji promišljaju budućnost Splita i njegovog okruženja često isticano kako se dio poduzetničkih sadržaja, posebno industrijskih, trgovačkih i logističkih treba izmjestiti iz ograničenog prostora Grada, te da se Split i njegov razvoj nužno treba promatrati u širim okvirima urbane aglomeracije ili pak u regionalnim okvirima. U skladu s tim, veliki dio funkcije poticanja poduzetništva kroz različite, ranije navedene oblike, prenesen je na županijsku razinu. To znači da splitski poduzetnici jednako kao i poduzetnici s prostora Splitsko-dalmatinske županije imaju pristup programima i mjerama poticanja poduzetništva na županijskoj, pa i nacionalnoj razini. S druge strane, može

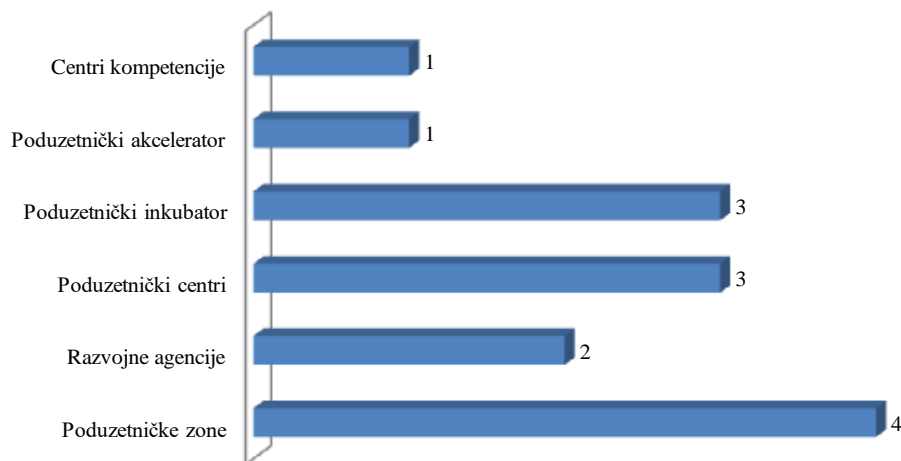
se reći da je relativno malo izdvojenih programa i mjera koje se poduzimaju od strane gradske uprave.

Na razini Splitsko-dalmatinske županije približno je 37 poduzetničkih zona. Prema broju izgrađenih zona, kao i zona u pripremi, Splitsko-dalmatinska županija vodeća je u RH. Na području županije predviđeno je čak 166 poduzetničkih zona u 47 gradova i općina.

Jedinice lokalne samouprave, županija, Republika Hrvatska i drugi subjekti su od 2004. do danas u opremanje i razvoj poduzetničkih zona investirali preko pola milijarde kuna. Najveći dio ukupno uloženi sredstava otpada na poduzetničke zone Podi, Podi zapad, Bani, Bani sjever i Krč na području Općine Dugopolje koja ima i posebno značenje za Grad Split. Slijede poduzetničke zone Kukuzovac, Čaporice te Dicmo što, u pravilu, pripada širem prostoru splitske urbane aglomeracije.

S ciljem unapređenja i razvoja obrtništva, te malog i srednjeg poduzetništva na području Grada Splita i Splitsko-dalmatinske županije djeluje 9 poduzetničkih centara i inkubatora koji se razlikuju po osnivačkoj strukturi (privatni i javni).

Grafikon 6. Institucije poduzetničke infrastrukture na prostoru splitske aglomeracije

Izvor: Poduzetničke potporne institucije; <http://mingorp.hr/> [30.07.2018.];

U *Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture*¹⁰ navodi se nekoliko registriranih institucija u Splitu, kao npr. Poduzetnički akcelerator Split d.o.o., UNIST Tehnološki park Split d.o.o., Tehnološki centar Split d.o.o., Razvojna agencija Split RAST, Poduzetnički potporni centar d.o.o., te županijska razvojna agencija Javna ustanova RERA S.D.

¹⁰ <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842>

Uz razvoj poduzetničke infrastructure, s konzultantskim i savjetničkim uslugama za poduzetnike, važni su programi i mjere koje se provode s različitih razina, od nacionalne, regionalne do lokalne. Primjeri takvih programa su uglavnom poticajno financiranje koje se odvija kroz partnerstvo Splitsko-dalmatinske županije, gradova i drugih subjekata:

- Program poticanja malog i srednjeg poduzetništva – kreditne linije
- Program potpore osnivanju i razvoju malog gospodarstva na području Splitsko dalmatinske županije 2014.-2017.
- Program poticanja izgradnje poduzetničkih zona u SDŽ za razdoblje 2013.2016.g.

Svi programi realiziraju se u suradnji s nadležnim ministarstvima, jedinicama lokalne samouprave, poslovnim bankama, javnim i komunalnim poduzetima, obrtnicima, malim i srednjim poduzetnicima te obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

4.4. Programi i mjere za poduzetnike unutar programske klasifikacije proračuna Splita

Programska klasifikacija proračuna Grada Splita prikazuje plan rashoda po pojedinim ustrojbenim jedinicama, uredima i službama. S obzirom da je teško izdvojiti sve mjere i aktivnosti u proračunu i različitim ustrojbenim jedinicama koje su direktno ili indirektno u funkciji gospodarstva, odnosno razvoja poduzetništva na prostoru Grada, ovdje ćemo se koncentrirati na direktni doprinos *Službe za gospodarstvo, turizam, međunarodne i EU fondove*.

Tako je u 2016. godini za cjelokupno djelovanje ove Službe bilo izdvojeno tek 7,8 milijuna kuna (plan za 2017. iznosio je 16,4 mil. kn). **To je otprilike 1% ukupnih rashoda proračuna, što govori da ova funkcija nije značajnije zastupljena u aktivnostima Grada.**

Kao primjer za ono što Grad radi u funkciji poticanja razvoja poduzetništva, u nastavku navodi se nekoliko pojedinačnih aktivnosti spomenute proračunske klasifikacije iz 2016.:

POTICANJE MALOG GOSPODARSTVA I TURIZMA	6,48 mil. kn
Od toga:	
- Jačanje konkurentnosti malog gospodarstva	1,81 mil. kn
- Poticanje razvoja turizma	4,60 mil. kn
- Brendiranje Grada Splita	0,05 mil. kn
- Zaštita potrošača	0,02 mil. kn
MEĐUNARODNI I EU FONDOVI	1,33 mil. kn
Od toga:	
- Urbana aglomeracija Split	0,69 mil. kn
- Ostale aktivnosti	0,36 mil. kn

Najveće stavke u prvom dijelu su poticaji obogaćivanju turističke ponude, s naglaskom na poticaje manifestacijama poput splitskog festival “Ultra”.

Vrlo malo su zastupljene uobičajene mjere poticanja poduzetnika kao što su subvencije kamatnih stopa i slično. Također, u 2016. nema niti jednog ozbiljnijeg EU projekta u Gradu Splitu. Dio novca bio je usmjeren na pripremu programa *Urbane aglomeracije Split*, a u okviru nacionalne inicijative tzv. ITU mehanizma – *Integriranih teritorijalnih ulaganja* Grada Splita i njegovih lokalnih partnerskih jedinica lokalne samouprave u okviru urbane aglomeracije. U narednim godinama bilo bi logično očekivati intenziviranje tih aktivnosti, i više projekata financiranih iz EU fondova.

5. ZAKLJUČAK

U ovom radu cilj je bio povezati lokalni gradski proračun s razvojem poduzetništva, osobito malog gospodarstva, vodeći računa da tu postoje obostrane veze i utjecaji. S jedne strane, snaga lokalnog gospodarstva u velikoj mjeri određuje veličinu i strukturu proračunskih prihoda, dok s druge strane, određeni programi i mjere planirane u okviru proračunske politike i proračunskih rashoda mogu biti u funkciji poticanja razvoja lokalnog gospodarstva.

U Hrvatskoj je 2016. poslovalo 106.221 mikro, malih i srednjih poduzeća (99,7% ukupno registriranih poduzeća), koji su ostvarivali udio od 54% u ukupnom prihodu, 69,2% u zaposlenosti i 50,3% u izvozu Hrvatske i po sva ova tri ključna kriterija u 2015. godini jačaju svoj udio i utjecaj na gospodarstvo Hrvatske u odnosu na prethodne godine. U Hrvatskoj je bilo aktivno i 76.222 obrta koji su zapošljavali 175.942 osobe.

U isto vrijeme u Gradu Splitu poslovalo je 6.629 poduzetnika, obveznika poreza na dobit, a u gradu Splitu sjedište su imala i 119 proračunskih korisnika, 653 neprofitne organizacije, te više od 2.500 obrta. Od ukupnog broja poduzetnika 99,9% tvrtki je u kategoriji mikro, malih i srednjih poduzetnika. Od 35.861 zaposlenih 86,7% radi u subjektima malog gospodarstva. Najveći broj zaposlenih je u mikro i malim poduzećima (69,9%). Te tvrtke ostvaruju oko 55,5% ukupnog prihoda, ali su i relativno neuspješne budući su u 2016. bile opterećene ostvarenim neto-gubitkom od cca 20 milijuna kuna, a u posebnom problemu su bili mikro poduzeća s neto-gubitkom od 183 milijuna kuna. Najviše izvoze poduzeća srednje veličine, preko 50%. U splitskim tvrtkama u 2016. godini, svaki četvrti bio je zaposlen u trgovini, slijedi prerađivačka industrija te djelatnost građevinarstva.

Gospodarstvo Grada Splita sudjeluje s preko 50% u gospodarstvu Splitsko-dalmatinske županije, te 3-4% u gospodarstvu Republike Hrvatske, osobito kada se promatra broj zaposlenih i ostvareni ukupni prihodi poduzetnika. Grad Split ima pozitivan vanjsko-trgovinski saldo.

Veza gospodarstva i proračuna Grada Splita vidljiva je i na prihodnoj i na rashodnoj strani proračuna. Analiza je pokazala da su prihodi proračuna Grada Splita bili pod velikim utjecajem gospodarske i financijske krize, te da su se kontinuirano smanjivali od 2009. godine (od cca 860 do najmanje 660 milijuna kuna). Oporavak prihoda se nazire tek u 2016. godini. U međuvremenu su se dogodile i određene promjene u regulatornom dijelu, osobito velika porezna reforma s kojom je smanjeno oporezivanje dohotka građana (2015. godina), a što je u najvećoj mjeri išlo na teret jedinica lokalne samouprave, uključujući i Grad Split.

Pad prihoda utjecao je i na opadanje investicijske aktivnosti Grada što je vidljivo iz podataka o kapitalnih rashodima. Ovi rashodi pali su sa 215 milijuna kuna u 2009. godini na ispod 100 milijuna kuna u narednim godinama. Kriza investiranja zahvatila je i privatni sektor što se u proračunu vidi i kroz značajno smanjenje prihoda od komunalnih doprinosa. Kriza se odrazila i na smanjenje prihoda od poreza na potrošnju. Oporavak je vidljiv tek od 2015. godine kada se Grad Split sve više prepoznaje i kao značajno turističko središte, a s čime je porasla i ukupna oporeziva potrošnja u sektoru ugostiteljstva.

U strukturi rashoda proračuna Grada Splita dominiraju opće usluge i administrativni poslovi u funkciji građana, zatim financiranje predškolskog i osnovnog obrazovanja, poslova vezanih za stanovanje, komunalno opremanje i druge usluge podređene stanovanju, financiranje službi kulture i sporta, a važnu ulogu ima prometna funkcija. Izrazito mali dio proračuna ide u smjeru poticanja poduzetništva na području Grada.

Različite analize poduzetničkog okruženja u Hrvatskoj, a tako i u Gradu Splitu, pokazuju da postoje značajna ograničenja i prepreke poslovanju. Od porezne (pre)opterećenosti poduzetnika, nedostatka i neadekvatne educiranosti radne snage, u nedostatnom ulaganju u istraživanje i razvoj, administrativnim preprekama, sporosti pravosuđa, otežanog financiranja poduzetnika, i slično. To je razlog što vlada, ali i jedinice regionalne i lokalne samouprave u okviru svojih nadležnosti i limitiranih mogućnosti razvijaju programe i mjere za poticanje malog poduzetništva. Poticajne mjere umjerene su uglavnom na povećanje konkurentnosti uz smanjenje troškova poslovanja, povećanje dostupnosti financijskih sredstava namijenjenih poduzetnicima te organiziranje institucija i infrastrukture za potporu poduzetništvu.

Kada se govori od poticanju poduzetništva na razini Grada Splita, teško je zatvoriti se u okviru samoga grada, odnosno treba promatrati u širim okvirima urbane aglomeracije ili pak u regionalnim okvirima. No, uz programe i mjere na državnoj i regionalnoj razini, infrastruktura i poticaji poduzetnicima na razini Grada su vrlo skromni. U 2016. godini iz proračuna Grada izdvojeno je tek 7,8 milijuna kuna za gospodarstvo. To je svega 1% ukupnih rashoda proračuna.

Također, u 2016. nije bilo niti jednog ozbiljnijeg EU projekta u Gradu Splitu. Pozitivan korak je pripremu programa *Urbane aglomeracije Split*, a u okviru nacionalne inicijative tzv. ITU mehanizma – *Integriranih teritorijalnih ulaganja* Grada Splita i njegovih lokalnih partnerskih jedinica lokalne samouprave u okviru urbane aglomeracije. U narednim godinama bilo bi logično očekivati intenziviranje tih aktivnosti, i više projekata financiranih iz EU fondova.

LITERATURA

Proračuni jedinica lokalne samouprave - jedinstvena baza proračuna, mogućnost kreiranja proračunskih prijedloga i rješenja, <https://www.proracun.hr/Home/Proracuni?id=null&godina=2018>

Malatestinić, I.: Lokalni proračun i uključivanje javnosti u proces njegovog donošenja, Udruga gradova u RH, 2011. http://www.udruga-gradova.hr/wordpress/wp-content/uploads/2013/09/Lokalni-proracun_gotovo.pdf

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, pročišćeni tekst zakona, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16 na snazi od 31.12.2016., <https://www.zakon.hr/z/527/> Zakon-o-poticanju-razvoja-malogo-gospodarstva

Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., [Internet], na: <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf>

Vidučić, Lj. (2012): Mala i srednja poduzeća; Financijska politika i ekonomsko-financijski okvir podrške, Ekonomski fakultet Split, Split

Vidučić, Lj. (2003): Finacijski menadžment, nakladnik Zagreb, Zagreb

Pregled gospodarskih kretanja Splitsko–dalmatinske županije u 2017. Godini, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Split, srpanj 2018.

Singer, S., Šarlija, N., Pfeifer, S., Oberman Peterka, S. (2017): Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom, GEM Hrvatska 2017, CEPOR

Poljanić, B., Ćurin, K. (2016): Bilice-Split 2020, Studija opravdanosti izmjene prostorno-planske dokumentacije, Split.

CEPOR: Small and Medium Enterprises Report Croatia – 2016. Zagreb, 2017.

Analiza financijskih rezultata poduzetnika RH u 2014. godini, FINA, 2015.

Gospodarska kretanja 3/4, 2016, Hrvatska gospodarska komora, 2016.

Proračun Grada Splita za razdoblje 2015. - 2017., <http://www.split.hr/Default.aspx?sec=1768>

Proračun Grada Splita za 2014., <http://www.split.hr/Default.aspx?sec=1768>

Proračun Grada Splita za 2013., <http://www.split.hr/Default.aspx?sec=1768>

Poduzetničke potporne institucije; <http://mingorp.hr/>

Registar godišnjih financijskih izvještaja, FINA 2014. i 2015.

Statistički pregled: Obrtništvo u brojkama XII/2016, Hrvatska obrtnička komora, 2017.

Statistički pregled: Obrtništvo u brojkama III/2016, Hrvatska obrtnička komora, 2016.

<https://www.hbor.hr/>

<http://www.hamagbicro.hr/>

<http://www.hok.hr/>

<http://www.hup.hr/>

<http://www.hzz.hr/>

<http://www.mingo.hr/>

<http://www.poslovni.hr/>

<http://www.strukturnifondovi.hr/>

<https://vlada.gov.hr/>